

Було виявлено, що позитивна динаміка рівня емоційної культури студентів можлива в тому випадку, якщо в освітньому процесі мають місце імпровізовані, емоційні ситуації, дискусії, мозковий штурм, ділові і рольові ігри, хвилинки емоційного розвантаження. Дія емоційного фактора в навчальному процесі актуалізує не лише знання й уміння, але й емоційну сприйнятливість студентів.

Це підтверджують отримані дані по завершенню формуючого експерименту. 75 % студентів, що брали участь у ньому, відчують взаємний інтерес один до одного, доброзичливість; зникли відчуття ворожості, знизилася число конфліктних ситуацій в академічних групах з 27 % до 3 % по закінченні дослідної роботи. Зняття зайвої емоційної напруженості, психологічного дискомфорту у відносинах викладачів і студентів позитивно впливало не тільки на рівень емоційної культури, але і на рівень професіоналізму і готовності студентів до самостійної педагогічної роботи.

Література

1. Лук А. Н. Эмоции и личность. – М.: Знание, 1982.
2. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина. – М.: Молодая гвардия, 1971.
3. Фромм Э. Иметь или быть? – М.: Прогресс, 1990.

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ ДО 2010 РОКУ: ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ І ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Антонович Є. А.,

Київський інститут підприємництва, права і реклами

Анотація. В статті сформульовано та обґрунтовано заходи з розвитку дизайнерської діяльності в Україні, пов'язаної з теоретичними, проектними та методичними напрямками робіт. Визначаються спрямованість та зміст навчання при підготовці фахівця.

Аннотация. Антонович Е. А. Концепция развития национального дизайна до 2010 года: проблемы подготовки и переподготовки специалистов. В статье сформулированы и обоснованы основы развития дизайнерской деятельности в Украине, связанной с теоретическими, проектными и методическими направлениями работ. Определяется направленность и содержание обучения при подготовке специалиста.

Annotation. Antonovish E. Conception of development of national design to 2010 year: problems of preparation and retraining of specialists. Bases of development of designer activity in Ukraine related to theoretical are formulated in the article and grounded, proektny my and methodical directions of works. An orientation and maintenance of teaching at preparation of specialist is determined.

Постановка проблеми. Процес приєднання національної вищої школи до європейського освітнього простору, задачі стандартизації освітніх вимог у межах окремих напрямків освітньої підготовки – все це стверджує необхідність скоординованості дій у справі організації співпраці, створення узгоджених програм та їх реалізації. У повній мірі сказане стосується мистецької, зокрема – дизайнерської освіти України. Серед провідних завдань при розробці цілісної концепції є необхідність поєднання загальнодержавних вимог до підготовки фахівців зі специфікою творчих професій.

Робота виконана у контексті програм НДР Київського інституту реклами.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання дизайнерської діяльності та дизайнерської освіти привертають увагу численних сучасних науковців – як практиків так і педагогів. Зокрема, змістовні огляди етапів розвитку та сучасного стану вітчизняного дизайну містять публікації В. Даниленка, О. Хмельовського, С. Мигаля. Значний внесок у формування концепції зробили провідні фахівці Національного науково-дослідного інституту дизайну та Інституту реклами В. В. Сьомкін, В. О. Свірко, О. С. Маторін.

Мета роботи. Метою роботи є визначення стратегії, пріоритетів а також – соціально-економічних та організаційних засад розвитку національного дизайну.

Отримані результати. Діяльність вітчизняних дизайнерів радянських часів, регламентована державними директивами, стосувалась передусім таких сфер виробництва як транспорт, машинобудування, переконструювання навколишнього середовища і набагато менше була зорієнтована на товари легкої промисловості, предмети побуту. Практично протягом ХХ століття у дизайнерській роботі домінував функціоналістський підхід, а питання національної виразності залишались поза увагою [1]. Зазначені тенденції обумовили відповідну фахову підготовку тогочасних дизайнерів.

Становлення ринкової економіки в Україні в останні роки позначилось і на дизайнерській галузі. Зокрема, у 1990-і роки сформувався ринок дизайнерських послуг – переважно у сфері візуальної та зовнішньої реклами, інтер'єру тощо. Проте, – значною мірою через смаки замовників – сучасна дизайнерська продукція наслідує в основі своїй західні наробки, модні зразки, не прагнучи до становлення своєрідних рис, які могли б стати підставою для розвитку саме національного дизайну. Професійна діяльність вже відомих фахівців, творчий світогляд яких формувалася у попередні десятиліття, є тому красномовним свідомством. Тому основна відповідальність за розвиток національно-орієнтованого дизайнерського світогляду в країні повинна лягти на різні ланки дизайнерської освіти.

Розвиток національного дизайну неможливий без створення ефективної системи підготовки і перепідготовки фахівців з дизайну та ергономіки, тому метою цілого напрямку робіт є розробка та організація заходів з безперервної дизайн-ергономічної освіти, найважливішим показником ефективності якої повинен стати чинник трансферу ідей проектної культури в усі рівні громадської свідомості.

Положення, що нині склалося в Україні у сфері підготовки фахівців з дизайну, визначає доцільність впровадження дворівневої системи, що, на нашу думку, найбільше відповідає вимогам безперервної дизайн-освіти: загальної та професійної.

Змістовна основа першого, загального рівня – оволодіння узагальненими знаннями щодо проблем матеріальної і проектної культури, її естетичної складової. Цей рівень має інформаційно-пізнавальний характер і призначений поглибити знання населення щодо усвідомленого естетичного сприйняття навколишнього світу, а також ролі, місця і можливостей в ньому сучасного дизайну. В організаційному плані він найменш розроблений і потребує свого розвитку і реалізації у складі загальноосвітніх програм. Загальна дизайн-освіта повинна бути спрямована на розв'язання таких задач:

- виховання сприйнятливості та розуміння проблем і форм прояву матеріальної культури та її органічний зв'язок з культурою художньою;=

- виховання естетичного смаку і стійких критеріїв оцінювання якості виробів та об'єктів предметного середовища;
- засвоєння загальних уявлень, методів, притаманних проєктній культурі, творчості.

Перші два завдання є найбільш складними і тривалими за терміном розв'язання та найменш контрольованими в силу специфічності соціальних, психологічних та інших чинників. Проте, починати необхідно саме з них, використовуючи максимально широкий і доступний інструментарій, у першу чергу – наочних зразків предметного простору: архітектурно-ландшафтного, виробничого і побутового середовища життєдіяльності із введенням атрибутів з історії техніки, образотворчого і прикладного мистецтва тощо. Важливу роль у вихованні сприйнятливості до дизайну повинні зіграти ярмарки, виставки, постійно діючі експозиції, що демонструють технологічні “ноу-хау”, високу якість товарів і послуг. Головними виконавцями таких заходів повинні стати регіональні дизайн-центри. Паралельно доцільно розробити цикл телевізійних програм, починаючи з вивчення “абетки” дизайну і завершуючи показом його найновіших досягнень.

Результати дизайнерської загальної освіти, що мають відношення до всіх сфер діяльності, повинні контролюватись шляхом включення вимог до володіння відповідними знаннями і навичками у кваліфікаційні характеристики фахівців.

Важливим чинником реалізації ідеї загальної дизайн-освіти є створення системи початкової (дошкільної і шкільної) підготовки з основ прикладної творчості та дизайнерської діяльності. Відкриття великої кількості гімназій, ліцеїв, коледжів, комп'ютерних класів дає можливість більш вірно оперувати змістом навчальних планів і програм, виділяючи необхідний час та інструментарій для оволодіння основами дизайнерської творчості.

Важливим чинником реалізації ідеї загальної дизайн-освіти є створення системи початкової (дошкільної і шкільної) підготовки з основ прикладної творчості та дизайнерської діяльності. Відкриття великої кількості гімназій, ліцеїв, коледжів, комп'ютерних класів дає можливість більш вільно оперувати змістом навчальних програм і

планів, виділяючи необхідний час та інструментарій для оволодіння основами дизайнерської творчості.

Ефективність загального рівня не може бути високою без введення спеціальних дисциплін з основ дизайну та ергономіки в університетах, інститутах, коледжах, СПТУ. Спрямованість, зміст і обсяг навчальних програм повинні варіюватися з урахуванням профілю і спеціалізації навчання. Контроль і допомога в підготовці відповідних програм повинні бути покладені на Раду з дизайну при Кабінеті Міністрів України та Науково-методичну комісію з дизайну при Міністерстві освіти і науки України.

Другий, професійний, рівень системи дизайн-освіти передбачає цілеспрямовану підготовку фахівців, що безпосередньо працюють у сферах дизайнерської практики, науки та освіти.

Передбачається створення стабільно функціонуючої системи підготовки і перепідготовки фахівців з дизайну та ергономіки на основі впровадження загальнодержавної програми з освіти в галузі дизайну та ергономіки на всіх рівнях, а саме:

- початкові уявлення про дизайн (у дитячих садках; у молодших класах школи; в спеціальних школах-студіях);
- основи дизайну (в школах, художніх школах, непрофільних технікумах та ВНЗ);
- освіта з дизайну на рівні бакалавр, спеціаліст, магістр (профільні вищі навчальні заклади, факультети, кафедри);
- освіта з дизайну на рівні молодший спеціаліст (середні спеціальні навчальні заклади);
- освіта з дизайну на рівні вищої наукової кваліфікації (аспірантура, докторантура в галузі дизайну ергономіки);
- перекваліфікація і підвищення кваліфікації кадрів у галузі дизайну.

Можна визначити наступні проблеми в галузі освіти з дизайну, які потребують щонайближчого розв'язання:

- удосконалення структури і форм організації системи дизайн-ергономічної освіти;
- упорядкування спеціалізацій в галузі дизайну;

- розроблення освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) і освітньо-професійних програм (ОПП), як базових так і окремих спеціалізацій з дизайну;
- формування предметного середовища та інформаційного простору щодо здійснення навчального процесу зі спеціальності “Дизайн”;
- удосконалення, доопрацювання навчальних планів різних спеціалізацій зі спеціальності “Дизайн” з урахуванням сучасних напрямків дизайну і розвитку світової ринкової економіки;
- удосконалення системи акредитації в галузі дизайну.

Враховуючи перспективи економічного розвитку України виникає необхідність суттєвого поліпшення, розширення і поглиблення різноманітних спеціалізацій.

Для конкретизації цього питання необхідно здійснити аналіз реальних і перспективних потреб усіх виробничих і невиробничих сфер, де використовується чи має використовуватися праця дизайнера та ергономіста, визначити оптимальні кількісні параметри підготовки фахівців та збалансувати чисельні пропорції фахівців вищої і середньої кваліфікації, довівши це співвідношення до загальноприйнятих у світі 1:2 – 1:3.

Нині існуюча практика відкриття нових спеціалізацій з дизайну носить в більшості випадків недостатньо професійно обґрунтований характер, що негативно відображається на кінцевих результатах підготовки фахівців зі спеціальності “Дизайн”. Звідси необхідність упорядкування спеціалізацій, осмислення та корекція кожної з них в освітньому полі знань та умінь в галузі дизайну, і, нарешті, – розробка обґрунтованої системи спеціалізацій зі спеціальності “Дизайн”.

Враховуючи викладене, необхідно доопрацювати і впровадити систему спеціалізацій зі спеціальності “Дизайн”, яка містить в собі інтегрований досвід формування спеціалізацій зі спеціальності “Дизайн” у вищих навчальних закладах України. Над цим успішно працює завідувач кафедри промислового дизайну Інституту реклами, професор В. В. Сьомкін.

Система має характеризуватися прозорістю, семантичною обґрунтованістю, їй має бути притаманна здатність до саморозвитку і

вона має дозволити вбудовувати в систему будь-які майбутні спрямування дизайн-діяльності, а також і нові спеціалізації.

Поряд з цією проблемою, як її логічне продовження, постає проблема формування Державних стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) та освітньо-професійних програм (ОПП) зі спеціальності “Дизайн” і подальше упорядкування навчальних планів з відповідних спеціалізацій у вищих навчальних закладах. Однак, низка ВНЗ взагалі уникає зазначення спеціалізації в навчальних планах, нехтуючи їхню специфіку.

На часі необхідність розробки та реалізації системи заходів щодо інформаційного забезпечення навчального процесу з урахуванням специфіки інформаційного простору, в якому здійснюється формування знань та умінь в галузі дизайну.

Суттєве зростання кількості вищих навчальних закладів, в яких передбачається найближчим часом готувати фахівців з дизайну, поставило питання інформаційного забезпечення навчального процесу, створення його предметного середовища, що відповідає сучасному рівню розвитку дизайну та найкращому досвіду його викладання. Для дизайнера інформація загального призначення більш важлива, ніж для фахівців інших сфер діяльності. Комплексний підхід до розв’язання завдань, що виникають у ході професійної роботи дизайнера, передбачає розгляд будь-якого об’єкта у взаємодії з усім середовищем, у якому він знаходиться і функціонує, що вимагає від дизайнера енциклопедичних знань. Основи таких знань закладаються в навчальному закладі і відповідна інформація повинна знаходитися в його фондах.

Однією із найважливіших проблем з цього приводу є необхідність створення в найближчі роки навчально-методичної бібліотеки дизайнера, створення методично обґрунтованого інформаційного предметного середовища в кабінетах дизайну та ергономіки. Розв’язання всього комплексу проблем дозволяє забезпечити:

- удосконалення інфраструктури, структури і форм організації системи дизайн-ергономічної освіти;
- розроблення освітньо-кваліфікаційних характеристик і освітньо-професійних програм базових та окремих спеціалізацій з дизайну;

- удосконалення навчальних планів з різних спеціалізацій за спеціальністю “Дизайн”;
- розроблення нормативної документації з дизайн-ергономічної освіти;
- формування спеціалізованого предметного середовища та інформаційної системи здійснення навчального процесу за спеціальністю “Дизайн”;
- розроблення ефективної системи акредитації в галузі дизайну.

Ці заходи повинні стати базою створення і функціонування системи підготовки і перепідготовки фахівців з дизайну всіх рівнів, а саме:

- освіта з дизайну на рівнях молодший спеціаліст (середні спеціальні навчальні заклади); бакалавр, спеціаліст, магістр (профільні вищі навчальні заклади, факультети, кафедри);
- освіта з дизайну на рівні вищої наукової кваліфікації (аспірантура, докторантура в галузі дизайну та ергономіки, провідні ВНЗ України з дизайну та ергономіки);
- перекваліфікація і підвищення кваліфікації в галузі дизайну.

Література

1. Даниленко В. Я. Зміни у світовому порядку і двоїста сутність дизайну // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. – Випуск 1-2. – Харків, 2003.
2. Пузанов В. И. Дизайнерская модель культуры // Техническая эстетика. – 1989. – № 11.

МИСТЕЦТВО ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

Артюхова О. В.,

Миколаївська філія Міжрегіональної академії управління персоналом

***Анотація.** Стаття присвячена художньому розвитку особистості, зокрема формуванню її художнього світогляду. Особлива увага приділена можливостям мистецтва як основи формування художнього світогляду особистості.*

***Аннотация.** Артюхова О. В. Искусство как источник формирования художественного мировоззрения личности. Статья посвящена художественному развитию личности, в частности формированию ее художественного мировоззрения. Особенное внимание посвящается возможностям искусства как основы формированию художественного мировоззрения личности.*